ΕΤΟΣ Β΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 23 Δεκεμβρίου 1912 ΑΡΙΘ. 105.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς Παύλου (ΙΑ΄. 9—10 καὶ 32—40)

Ἀδελφοί, πίστει παρῴκησεν Ἀβραὰμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. Καὶ τί ἔτι λέγω; Ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ τε καὶ Σαμψὼν καὶ Ἰεφθάε, Δαυΐδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν· οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν· ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθά-

σθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι (ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος)· ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. Καὶ οὗτοι πάντες, μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν τὴν Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐθέσπισε νὰ ἑορτάζηται σήμερον, τὴν Κυριακὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἡ μνήμη ὅλων τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Μνήστορος Ἰωσήφ, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν ἐναρέτων πράξεων, διὰ τῆς θεαρέστου πολιτείας αὐτῶν εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ. Διέταξε δὲ πολὺ σοφῶς ν' ἀναγινώσκεται ἡ πρὸς Ἑβραίους περικοπὴ τοῦ Ἀποστόλου, τὴν ὁποίαν ἠκούσαμεν, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν περιγράφονται ἐν περιλήψει τὰ θαυμαστὰ κατορθώματα αὐτῶν διὰ τῆς μεγάλης δυνάμεως τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν εἶχον πρὸς τὸν ἅγιον Θεόν, καὶ τοῦ ἐναρέτου καὶ θεοφιλοῦς αὐτῶν βίου, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὴ συνέπεια τῆς θερμῆς αὐτῶν πίστεως. Ἀλλὰ ποῖον ἆρά γε σκοπὸν ἐπιδιώκει ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία ὁρίσασα ν' ἀναγινώσκηται ἡ ἀναγνωσθεῖσα ἀποστολικὴ περικοπή; Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο δίδει ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος γράφων «μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν» (Ἑβρ. ΙΓ´ 7). Σκοπὸς λοιπὸν τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, διατaξάσης τοῦτο, εἶνε νὰ μελετῶμεν προσεκτικῶς τοὺς βίους καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων, τὰ περιγραφόμενα εἰς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν περικοπήν, καὶ νὰ ἀγωνιζώμεθα, ὅσον ἐπιτρέπουν αἱ δυνάμεις ἡμῶν, νὰ ἀπομιμώμεθα ταῦτα. Σκοπὸς μὲ ἄλλας λέξεις, τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας εἶνε, νὰ παρουσιάσῃ εἰς ἡμᾶς ζωντανὸν πρότυπον πίστεως, ἐκφραστικὸν ὑπόδειγμα ἐναρέτου βίου, πρὸς τὸ ὁποῖον νὰ ἐργαζώμεθα ἐπιμελῶς νὰ κανονίζωμεν, νὰ ρυθμίζωμεν τὸν βίον ἡμῶν. Καὶ εἶνε ἀποτέλεσμα μεγάλης μητρικῆς μερίμνης περὶ ἡμῶν τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἱερὸς οὗτος σκοπός, καὶ εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς παραθέσεως ζώντων καὶ πραγματικῶν παραδειγμάτων παρὰ διὰ τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἔχασε τὴν διαύγειαν τοῦ νοῦ του, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς πᾶσάν του πρᾶξιν ἔχει ἀνάγκην ὁδηγοῦ ἀσφαλοῦς νὰ τὸν ποδηγετῇ, ἔχει ἀνάγκην τελείου ὑποδείγματος καὶ προτύπου, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπων νὰ συμμορφώνεται, διότι ἐὰν ἀφεθῇ εἰς μόνον τὸν ἀτελῆ καὶ ἐσκοτισμένον νοῦν του, πάντοτε θὰ σκοντάπτῃ, πάντοτε θ' ἀποτυγχάνῃ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἔδωκεν τὸν θεῖόν του Νόμον, διὰ νὰ χρησιμεύῃ ὡς ὁδηγὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν βίον, ἐὰν θέλῃ νὰ ζήσῃ ἀνθρωπίνως, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τοῦ θείου Νόμου ἐθέσπισαν νόμους, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους εἶνε ὑποχρεωμένος πᾶς ἄνθρωπος νὰ ζῇ, ἐὰν θέλῃ νὰ εἶνε καὶ νὰ θεωρῆται χρηστὸς καὶ ἐνάρετος πολίτης. Δυνάμεθα, μὲ ἄλλας λέξεις,

νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ὁ θεῖος Νόμος καὶ οἱ ἀνθρώπινοι Νόμοι, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ὁδηγοὶ ὁδηγοῦντες τὸν ἄνθρωπον πῶς ὀφείλει νὰ ζῇ, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ὑποδείγματα τοῦ τελείου ἀνθρώπου, πρὸς τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ κανονίζῃ τὸν βίον του. Ἀλλ' ὁ ὁδηγὸς οὗτος, τὰ ὑποδείγματα ταῦτα, δὲν δύνανται νὰ ἔχουν, καὶ δὲν ἔχουν τόσην δύναμιν καὶ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, ὅσην δύνανται νὰ ἔχουν, καὶ ἔχουν πράγματι τὰ ζωντανὰ παραδείγματα ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ θείου καὶ ἀνθρωπίνου Νόμου, ἀνθρώπων χρηστῶν καὶ ἐναρέτων. Καὶ τοῦτο εἶνε πολὺ φυσικόν· διότι ὅσῳ πραγματικώτερον καὶ ψηλαφητότερον βλέπομεν καὶ ἐξετάζομεν τὰ πράγματα, ὅσῳ περισσότερον αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν ἔρχονται εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὰς ἰδέας ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν πραγμάτων παρουσιαζομένας, ὅσα «ἀκηκόαμεν, ὅσα ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν» (Ἰωάν. Ι' 1), τόσῳ περισσότερον πειθόμεθα περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῶν, τόσῳ εὐκολώτερον ἀναγνωρίζομεν καὶ ὁμολογοῦμεν τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν σκοπιμότητα αὐτῶν, καὶ ἡ ἀποδοχὴ αὕτη, ἡ ἀναγνώρισις καὶ ὁμολογία αὕτη δὲν δύναται παρὰ νὰ ἐπιδράσῃ ἐφ' ἡμᾶς τόσῳ εἰς τὰς σκέψεις μας, ὅσῳ καὶ εἰς τὰ ἔργα μας. Ὅσῳ περισσότερον βλέπομεν ἔμπρακτον τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς συνεπείας της, τόσῳ περισσότερον ἑλκυόμεθα πρὸς αὐτήν, τόσῳ εὐκολώτερον ἀποκτῶμεν αὐτήν, τόσῳ περισσότερον γινόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐνάρετοι, παρὰ ἐφ' ὅσον περιοριζόμεθα εἰς τὴν θεωρητικὴν ἐκμάθησιν καὶ σπουδὴν αὐτῆς. Συμβαίνει δῆλα δή, προκειμένου περὶ ἀρετῆς, ὅ,τι συμβαίνει εἰς τοὺς ζωγράφους, τοὺς γλύπτας, τοὺς καλλιτέχνας· δύνανται οὗτοι νὰ διδαχθῶσι καὶ διδάσκονται τὴν θεωρίαν τῆς τέχνης ἐν ἐκτάσει· ἀλλ' ἆρά γε δύνανται ὅλοι νὰ ἐκτελέσουν ἔργα καλὰ καὶ ἄξια λόγου, ἐὰν δὲν ἔχουν ὑπ' ὄψει των ἄξιον λόγου ὑπόδειγμα, πρότυπον, πρὸς τὸ ὁποῖον νὰ κανονίσουν τὸ ἔργον των, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ ἐφαρμόσουν πρακτικῶς τὰς θεωρητικὰς των γνώσεις, τὸ ὁποῖον νὰ μιμηθῶσι ; Βεβαίως ὄχι. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ Χριστιανός, ὅσην γνῶσιν καὶ ἂν ἔχῃ τοῦ θείου Νόμου κατὰ θεωρίαν, δὲν δύναται ἡ γνῶσις αὕτη νὰ ἐπιδράσῃ ἐπ' αὐτοῦ τόσον, ὅσον ἐπιδρᾷ τὸ παράδειγμα τὸ ζωντανὸν τῶν ἐφαρμοστῶν τοῦ θείου Νόμου, τῶν ἐργατῶν τῆς ἀρετῆς, τοὺς ὁποίους εἶνε φυσικὸν ἰδίωμά του νὰ μιμῆται, καθὼς ἐπίσης εἶνε φυσικόν του νὰ μιμῆται καὶ τὸ κακόν. Εἰς τὴν φυσικὴν λοιπὸν κατασκευὴν τοῦ ἀνθρώπου εὑρίσκεται ἡ ἰδιότης τῆς μιμήσεως τῶν ἄλλων, εἴτε ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι εἶνε οὗτοι, εἴτε κακοί.

Ποῖον ὅμως ἆρά γε εἶνε τὸ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχωμεν ὡς κανόνα τοῦ βίου μας, ποῖον εἶνε τὸ πρότυπον, τὸ ὁποῖον χρεωστοῦμεν νὰ μιμώμεθα, ποῖος εἶνε ὁ ὑπογραμμός, τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν ν'ἀκολουθῶμεν, πρὸς τὸ ἀληθὲς ἡμῶν συμφέρον; Τὸν ὑπογραμμὸν τοῦτον δεικνύει εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀπόστολος Πέτρος γράφων «Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. Β' 21). Τὸ πρότυπον τοῦτο τῆς μιμήσεως δεικνύει εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων «μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς ἐγὼ Χριστοῦ» (Ι. Κορ. ΙΑ' 1). Τὸ ἀληθὲς καὶ τέλειον ὑπόδειγμα, πρὸς τὸ ὁποῖον, ἐὰν θέλωμεν τὸ πραγματικὸν συμφέρον μας, πρέπει νὰ κανονίζωμεν τὸν βίον μας, εἶνε, ἐκτὸς τοῦ βίου τοῦ Σωτῆρος, ὁ βίος καὶ ἡ πολι-

τεία ὅλων τῶν ἁγίων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἱερὰν μνήμην μετ' εὐλαβείας ἑορτάζομεν σήμερον· διότι οὗτοι ἔζησαν καὶ ἐπολιτεύθησαν κατὰ τὸ θεῖον πρότυπον, «ἀκολουθοῦντες τοῖς ἴχνεσι τοῦ Κυρίου». Οἱ μὲν πρὸ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ ἐνισχυόμενοι κατώρθωσαν τὰ θαυμάσια κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ἐν περιλήψει ἠκούσαμεν σήμερον, πιστῶς τὸν θεῖον Νόμον τηροῦντες. Οἱ δὲ μετὰ τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν, ὑπὸ τῆς πίστεως εἰς ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσαν ἐνδυναμούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς θείας λάμψεως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου φωτιζόμενοι ἐγένοντο ἀκριβῆ πρότυπα χρηστοῦ καὶ ἐναρέτου βίου. Τούτων λοιπὸν τὴν πίστιν κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου χρεωστοῦμεν νὰ μιμώμεθα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως» (Α΄ Πέτρ. Β΄ 22—24). Καὶ ἡμεῖς «ἀκολουθοῦντες τοῖς ἴχνεσιν» ἐκείνου, χρεωστοῦμεν ν' ἀποφεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν, ν' ἀποφεύγωμεν τὸ ψεῦδος καὶ τὸν δόλον, νὰ ἔχωμεν τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ἀνεξικακίαν ἀποφεύγοντες τὰς ἐκδικήσεις, καὶ νὰ ὑποτασσώμεθα χωρὶς γογγυσμοὺς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει φαίνεται εἰς τοὺς πεπερασμένους ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ὅτι εἶνε πρὸς βλάβην ἡμῶν. Οἱ ἅγιοι ἄνδρες, τόσῳ οἱ πρὸ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως ὅσῳ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ καὶ μετ' αὐτὴν ζήσαντες, εἶχον πίστιν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν καὶ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς κατώρθωσαν νὰ νικήσουν βασιλεῖς, νὰ φράξουν στόματα λεόντων, νὰ ἐξουδετερώσουν τὰς φλόγας τοῦ πυρός, νὰ γίνουν ἰσχυροὶ ὥστε νὰ κατατροπώνουν τοὺς ἐχθρούς των καὶ νὰ ἴδουν πραγματοποιημένας τὰς θείας ἐπαγγελίας, νὰ εἶνε τόσῳ ἐνάρετοι, νὰ εἶνε τόσῳ λαμπρὰ τὰ ἔργα των, ὥστε οἱ ἄπιστοι νὰ βλέπουν αὐτὰ καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Θεόν, τὸν οὐράνιον Διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξε τόσῳ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ πράγματα. Καὶ ἡμεῖς «ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς αὐτῶν καὶ μιμούμενοι τὴν πίστιν» αὐτῶν, χρεωστοῦμεν νὰ ἔχωμεν πίστιν ἐπίσης σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον εἰς τὸν ἅγιον Θεόν, πίστιν ζωντανήν, πίστιν «δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην» (Γαλ. Ε΄ 6), διὰ νὰ κατορθώσωμεν μὲ τὴν θείαν αὐτῆς δύναμιν καὶ βοήθειαν νὰ διαπλέωμεν τὸ πολυκύμαντον καὶ πολυτάραχον τοῦ βίου πέλαγος χωρὶς νὰ καταποντιζώμεθα, ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς φοβεροὺς καὶ καταστρεπτικοὺς σκοπέλους τῶν καθημερινῶν πειρασμῶν, νὰ ἐξερχώμεθα νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι ἀπὸ τὰς δοκιμασίας, τὰς ὁποίας ὡς ἄνθρωποι δοκιμάζομεν, νὰ εἴμεθα δυνατοὶ καὶ ἀκατάβλητοι ὡς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, τόσῳ τοὺς ὁρατοὺς ὅσῳ καὶ τοὺς ἀοράτους, διὰ νὰ τιμῶμεν τὸ τετιμημένον ἄλλως ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ, τὸ ὁποῖον φέρομεν, διὰ νὰ λάμπωσι τὰ ἔργα ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ὡς τὸ φῶς καὶ δοξάζωσι τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, διὰ νὰ ζήσωμεν ἐν χαρᾷ παντοτινῇ καὶ ἀληθινῇ εὐτυχίᾳ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ καὶ νὰ κληρονομήσωμεν τὴν ἐν οὐρανοῖς ἄφθιτον δόξαν καὶ μακαριότητα, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς προητοίμασε διὰ τοὺς ἀγαπῶντας καὶ ἀκολουθοῦντας αὐτόν.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Β'.

«***Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ***
» ***ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ***
» ***τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν***
» ***παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ***
» ***ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ,***
» ***οὔτε πάντα ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστι.***»

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι διὰ τῆς ἐντολῆς ταύτης ὁ Θεὸς ἀπαγορεύει πᾶσαν κακὴν ἐπιθυμίαν. Σήμερον καταδείξομεν ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ὑπερέχει πασῶν τῶν λοιπῶν ἐντολῶν, καὶ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ νομοθετηθῇ, ἤτοι τὸ ἀναγκαῖον αὐτῆς.

Ἡ δεκάτη τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ ὑπερέχει τῶν λοιπῶν Ἐντολῶν κατὰ μείζονα δὲ λόγον ὑπερτερεῖ καὶ ὑπερέχει τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους. Ὑπερέχει τῶν Ἐντολῶν τοῦ Δεκαλόγου, εἴπομεν. Καὶ τῷ ὄντι! Εἰς τί ἀποβλέπουσιν αἱ ἄλλαι ἐντολαί; Εἰς τὰς πράξεις καὶ μόνας τὰς πράξεις. «*Οὐ » ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, οὐ προσκυνήσεις αὐ» τοῖς.... Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.... Οὐ » φονεύσεις.... Οὐ μοιχεύσεις.... Οὐ κλέψεις...., Οὐ ψευδομαρτυρήσεις*». Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων νόμων, καὶ οὗτοι μόνον τὰς πράξεις ἀπαγορεύουσι, τὰς κλοπάς, τὰς ἁρπαγάς, τὰς ἀδικίας ἐν γένει. Τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας εἶναι ἀνίσχυροι οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι νὰ παρακωλύσωσι, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀδυνατοῦσι νὰ εἰσδύσωσι εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ νὰ φέρωσι ταύτας εἰς φῶς. Ἀλλ' εἰς τὸν Θεὸν δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον. Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, γινώσκει τὰ πάντα, καὶ καθὼς λέγει ἡ ἁγία Γραφή, «*οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου » φωτεινότεροι, ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ κατανοοῦντες » εἰς ἀπόκρυφα μέρη*». Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάντα βλέπει καὶ γινώσκει ὁ Θεός, διὰ τοῦτο καὶ δύναται νὰ τιμωρῇ δικαίως τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας, τὰ ἁμαρτήματα δηλονότι τοῦ νέου ἀνθρώπου. «*Οὐκ ἐπιθυμήσεις ...*» λέγει· τ. ε. ὄχι μόνον νὰ μὴ διαπράξῃς μοιχείαν, οὔτε ἄλλην ἐξωτερικὴν ἀκάθαρτον ἁμαρτίαν, οἱασδήποτε φύσεως, καὶ καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἀλλ'

οὔτε νὰ συλλάβῃς τοιαύτην ἐπιθυμίαν, οὔτε νὰ διαλογισθῇς τοιούτους ἀκαθάρτους λογισμούς.... Ὄχι μόνον νὰ μὴ κλέπτῃς, ἀλλ᾿ οὔτε νὰ ἐπιθυμῇς πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν πλησίον σου, οὔτε ***τὴν οἰκίαν αὐτοῦ,*** τ. ε. οὔτε τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον αὐτοῦ περιουσίαν, οὔτε τὴν κοινωνικὴν θέσιν ἣν κατέχει, οὔτε τὴν ὑπόληψιν, ἧς ἀπολαύει, οὔτε πάνθ᾿ ὅσα ἀνάγονται εἰς τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ περιουσίαν, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε καὶ τοῦ κτήνους αὐτοῦ τ. ε. καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ εὐτελῆ καὶ ἀσήμαντα πράγματα τοῦ πλησίον. Θαυμαστὸς τῷ ὄντι εἶναι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ! «*Ὁ νόμος,* ψάλλει καὶ ὁ προφητάναξ Δαυΐδ, «*ὁ νόμος Κυρίου » ἄμωμος, ἐπιστρέφων ψυχάς. Ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγής, φωτίζουσα » ὀφθαλμούς. Τὰ δικαιώματα Κυρίου εὐθέα, εὐφραίνοντα καρδίαν*».

Κατεδείχθη ἀρκούντως ὅτι ἡ δεκάτη τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ ὑπερέχει ὄντως τῶν ἄλλων Ἐντολῶν. Ἀλλ᾿ ἐκτὸς τούτου ἡ Ἐντολὴ αὐτη ἦτον ἀπολύτως ἀνάγκη νὰ τεθῇ ἐν τῷ Δεκαλόγῳ. Ἡ ἀνάγκη αὐτη δὲν καταφαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως· διότι ἀφ᾿ οὗ ἅπαξ ἀπαγορεύεται ἡ μοιχεία, ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι εἶναι ἀπηγορευμένη καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς. Ἀφ᾿ οὗ ἅπαξ ὁ θεῖος Νόμος καταδικάζει τὴν κλοπήν, εἶναι εὔκολον νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι καὶ τὸ διανοεῖσθαι τὴν κλοπὴν εἶναι ἐπίσης ἁμαρτία. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιθυμῇ τις ἐκεῖνο ὅπερ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ πράξῃ. Ἀλλὰ τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἄγνοια καὶ τὰ πάθη σκοτίζουσι τὸ λογικὸν καὶ διαστρέφουσι τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου; Οἱ σκληροτράχηλοι Ἰουδαῖοι, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ θεία Γραφή, ἐθεώρουν ἀπηγορευμένας μόνας τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις· ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν τούτων τῶν πράξεων εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο. Περὶ τούτου βεβαιοῖ ἡμᾶς αὐτὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἔλεγε πρὸς τοὺς γραμματεῖς καὶ διδασκάλους. «*Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρ- » χαίοις, οὐ **μοιχεύσεις**· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα » πρὸς τὸ **ἐπιθυμῆσαι** αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ*». Οἱ διδάσκαλοι λοιπὸν τῶν Ἰουδαίων εἶχον παραμελήσει καθ᾿ ὁλοκληρίαν τὴν δεκάτην ἐντολὴν καὶ μόνας τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις ἐλογίζοντο ὡς ἁμαρτίας. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ὅλη αὐτῶν ἡ εὐσέβεια, ἐφ᾿ ᾗ ἐκαυχῶντο οὐδὲν ἕτερον ἦτο εἰμὴ καθαρὰ ὑποκρισία, ὅπως πληροφορεῖ ἡμᾶς ὁ Σωτήρ, ὅστις ὀνομάζει αὐτοὺς τάφους κεκονιαμένους, οἱ ὁποῖοι «*ἔξωθεν » μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης » ἀκαθαρσίας.... Οὐαὶ ὑμῖν,* ἔλεγε προσέτι, *γραμματεῖς καὶ Φαρισσαῖοι » ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, » ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισσαῖε τυφλέ, καθάρι- » σον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ » τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν*». Ἀλλὰ μήπως καὶ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν δὲν ὑπάρχουσι πολλοί, οἱ ὁποῖοι εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τοὺς ἀκαθάρτους λογισμοὺς καὶ τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας φαντάζονται ἑαυτοὺς ὡς τοὺς μᾶλλον ἐναρέτους, θεωροῦσιν ἑαυτοὺς αὐτόχρημα ἁγίους, διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν διέπραξαν καὶ δι᾿ ἔργων, ὅσα ἐν τῇ ἑαυτῶν διανοίᾳ καὶ καρδίᾳ ἀκάθαρτα καὶ πονηρὰ διαλογίζονται καὶ ἐπιθυμοῦσι; Πολλοὶ τοιοῦτοι Χριστιανοὶ ἀτυχῶς ὑπάρχουσιν, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν καταντῶσιν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, διότι ὑπὸ τῶν ἰδίων παθῶν ἀποτυφλοῦνται, ἄλλοι δὲ διότι ἀγνοοῦσι τὴν ἐντολὴν τοῦ ***οὐκ ἐπιθυμήσεις*** πάσχοντες ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Ἀπό-

στολος Παῦλος λέγει· «*τήν τε ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰμὴ ὁ νόμος ἔλεγεν,* » ***οὐκ ἐπιθυμήσεις.*** Δι᾽ ὅλους τοὺς ἀνωτέρω λέγους ἡ δεκάτη τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ εἶναι ἀναγκαιοτάτη ὅπως δι᾽ αὐτῆς ἐνισχυθῶσιν ἡ ἑβδόμη καὶ ὀγδόη ἐντολή. Διὰ τῆς δεκάτης ἐντολῆς ὁ Θεὸς βροντοφωνεῖ πρὸς ἡμᾶς. Ὄχι μόνον τὸ μοιχεύειν ἀπαγορεύεταί σοι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν τούτου. Ὄχι μόνον τὸ κλέπτειν οὐκ ἐπιτρέπεταί σοι, ἀλλὰ καὶ τὸ διανοεῖσθαι κλοπὴν ἢ ἁρπαγὴν καὶ πᾶν εἶδος ἀδικίας.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω καλὸν θεωρῶ νὰ προσθέσω καὶ τὰ ἑπόμενα. Αἱ δι᾽ ἔργων διαπραττόμεναι ἁμαρτίαι εἶναι πάντοτε ψυχοβλαβεῖς καθὸ ἁμαρτίαι καὶ διὰ τὸ σκάνδαλον, τὸ ὁποῖον προξενοῦσι, ἀλλ᾽ αἱ κατὰ διάνοιαν διενεργούμεναι ἁμαρτίαι βαθύτερον τιτρώσκουσι τὴν ψυχὴν καὶ εἶναι μᾶλλον ἐπικίνδυνοι Εἶναι δὲ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι διότι διφεύγουσαι τὸν ἔλεγχον τῶν ἀνθρώπων διενεργοῦνται εὐκολώτερον· καὶ περὶ τούτου πείθει ἡ ἑξῆς πρόχειρος σκέψις. Οὐ πᾶς ὁ θέλων νὰ γίνῃ μοιχὸς γίνεται τοιοῦτος· οὐ πᾶς ὁ θέλων νὰ γίνῃ κλέπτης γίνεται κλέπτης, διότι ὁ φόβος τῆς ἀτιμίας καὶ τοῦ αἴσχους καὶ ἡ αὐστηρότης τῶν νόμων συγκρατεῖ τούτους. Ἀπ᾽ ἐναντίας ὁ θέλων νὰ ἐπιθυμήσῃ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἀτιμωρητεί· ὁ θέλων νὰ ἐπιθυμήσῃ τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἐπίσης ἀτιμωρητεί. Ἐνταῦθα τὸ πᾶν κεῖται εἰς τὴν ἡμετέραν θέλησιν. Ὁ Θεός, λέγει ἡ ἁγία Γραφή, παρέθηκεν ἐνώπιον ἡμῶν ὕδωρ καὶ πῦρ· ἐκ τῆς ἡμετέρας δὲ θελήσεως ἐξαρτᾶται νὰ ἐκτείνωμεν τὴν ἡμετέραν χεῖρα εἴτε εἰς τὸ ὕδωρ, εἴτε εἰς τὸ πῦρ· «*παρέ-* » *θηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ ἐὰν θέλεις ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου*». Λοιπὸν διὰ τῆς διανοίας δύναταί τις εὐκόλως καὶ ἀτιμωρητεί νὰ ἁμαρτάνῃ· αἱ εὐκόλως δὲ διαπραττόμεναι ἁμαρτίαι, εὐκόλως καὶ ταχέως πολλαπλασιάζονται. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι διαπράττουσιν ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας τοσαύτας κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίας, ὅσας δὲν διαπράττουσι δι᾽ἔργου ἐντὸς ὁλοκλήρου ἔτους. Τοῦτο συμβαίνει ἰδίως εἰς ἐκείνους ὅσοι ζῶσιν ἐν ἀσωτίᾳ καὶ ἀκαταστασίᾳ χωρὶς ποτὲ νὰ φαντάζωνται τὰ ἐν τοῖς ἔνδον αὐτῶν συμβαίνοντα, πολὺ δὲ περισσότερον ἀκόμη εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουσι κυριευθῆ ὑπὸ σφοδροῦ τινος πάθους. Ὡς παράδειγμα λάβωμεν ἄνθρωπον, ὅστις ἔχει κυριευθῆ ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ μίσους καὶ τῆς ἔχθρας κατὰ τοῦ πλησίον· τίς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὴν πλημμύραν τῶν ἐσωτερικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων τῆς ὀργῆς, τῆς ἔχθρας, τῆς κακοβουλίας καὶ κακεντρεχείας κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του; Δι᾽ ἓν ἁμάρτημα τὸ ὁποῖον θὰ διαπράξῃ δι᾽ ἔργου, θὰ διαπράξῃ πρότερον ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ ἑκατόν. Λάβωμεν ἕτερον κυριευμένον ὑπὸ σαρκικοῦ πάθους· τίς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τοὺς ἀκαθάρτους διαλογισμοὺς, τὰς αἰσχρὰς ἐπιθυμίας καὶ ὅλα ὅσα κυκλοφοροῦσιν ἐντὸς αὐτοῦ ρυπαρὰ καὶ βδελυρὰ διανοήματα καὶ προθέσεις; Διὰ μίαν δι᾽ ἔργου ἁμαρτίαν θὰ διαπράξῃ μυρίας κατὰ διάνοιαν. Οὕτω δὲ ἔχομεν πλῆθος, χάος, ἄβυσσον ἁμαρτιῶν. Τὸν δαίμονα τὸν ἐξωθοῦντα ἡμᾶς εἰς τὴν δι᾽ ἔργων ἁμαρτίαν παρομοιάζουσί τινες πρὸς τὸν ἁλιέα ἐκεῖνον, ὅστις ἁλιεύει μὲ ὁρμείαν, καὶ ὁ ὁποῖος καταναλίσκει πολὺν χρόνον διὰ νὰ ἀνασύρῃ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕνα καὶ μόνον ἰχθὺν τὴν κάθε φοράν· τὸν δὲ διὰ τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν πειράζοντα ἡμᾶς δαίμονα παρομοιάζουσι πρὸς τὸν ἁλιέα, ὅστις ἁλιεύει μὲ δίκτυα

ὁποῖος ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου ἐπισωρεύει ἄπειρον πλῆθος ἰχθύων. Τέλος αἱ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαι εὐκολώτερον διαπράττονται, ταχύτερον πολλαπλασιάζονται, ἀποχαυνώνουσι δὲ καὶ ἀποκοιμίζουσι τὴν συνείδησιν, ἥτις οὐδόλως αἰσθάνεται ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, τ. ε. ἐν τῷ θανάτῳ. Καθὼς ὑπάρχουσι σωματικαὶ ἀσθένειαι οὕτως ὑπάρχουσι καὶ ἀσθάνειαι τῆς ψυχῆς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ αἱ δυσκολώτερον θεραπευόμεναι, διότι φανταζόμεθα ὅτι πρόκειται περὶ ἁπλῶν πειρασμῶν καὶ φυσικῶν ὁρμῶν, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶναι πλάνη ὀλεθρία, διότι πράγματι πρόκειται περὶ θανασίμων ἁμαρτημάτων. Ποῖος τόρα ὁ μὴ κατανοῶν ὅτι ἡ δεκάτη τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ εἶναι ἀναγκαία; Ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἡμῶν ἐχάραξε ταύτην ἐν ταῖς λιθίναις πλαξὶ τοῦ Νόμου πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον, χάριν τῆς ἡμῶν σωτηρίας· «*Οὐκ ἐπιθυμήσεις*»· Οὐδεμία ἐπιθυμία ἁμαρτωλὴ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Χριστιανόν· «*Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα » τοῦ πλησίον σου, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν » ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ » βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε » πάντα ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστι*».

Χριστιανοί μου ἀγαπητοί! Ἡ δεκάτη τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ εἶναι ἡ ἐπισφράγισις καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν προηγουμένων Ἐντολῶν, ὅσαι ἀναφέρονται εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ὅπως διὰ μακρῶν κατεδείξαμεν. Αἱ ἐντολαὶ ἐκεῖναι ἀπαγορεύουσι τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τοῦ πλησίον· ἡ δεκάτη δ᾿ αὕτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς πᾶν ὅπερ ἀνήκει εἰς τὸν πλησίον. Ἡ δεκάτη λοιπὸν τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ ἀνασπᾷ πρόρριζον αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας, τῆς ὁποίας κέντρον εἶναι ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου, διότι «*ἐκ τῆς καρδίας*, ὅπως λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, *ἐκ τῆς καρδίας » ἐξέρχονται λογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδο» μαρτυρίαι, βλασφημίαι*». Ἡ δεκάτη λοιπὸν τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ καθῆκον εὐθὺς ἅμα ἠθέλυμεν αἰσθανθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν αἰσχράν τινα ἢ κακὴν ἐπιθυμίαν, ἀμέσως νὰ κινώμεθα καὶ ἀντεπεξερχώμεθα κατ᾿ αὐτῆς, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπωμεν αὐτῇ ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ κατακυριεύσῃ ἡμῶν καὶ ὑποδουλώσῃ ἡμᾶς, ἀλλὰ νὰ καταπολεμῶμεν, κατανικῶμεν καὶ καταπνίγωμεν αὐτήν. Ἡ δὲ ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν ἐκρίζωσις καὶ ἐξάλειψις αὕτη τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν ὄχι μόνον εἶναι τὸ δραστηριώτερον ἀντιφάρμακον τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ ἐξαγνίζει ἡμᾶς καθιστῶσα εὐθετωτέρους πρὸς τὴν ἀποδοχὴν τῆς θείας Χάριτος, καὶ ἀξίους τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.